

**Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
2.Mf.31.226/2020/13.**

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Hantos Ügyvéd Iroda (**felperesi jogi képviselő címe**, ügyintéző dr. Hantos Ádám ügyvéd) által képviselt **felperes (felperes címe)** felperesnek a Dr. L. Németh László Ügyvédi Iroda (**alperesi jogi képviselő címe**, ügyintéző: dr. L. Németh László ügyvéd) által képviselt **alperes (alperes címe)** alperes ellen munkabalesetből eredő kártérítés megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 51.M.562/2017/96. sorszámu - és a Fővárosi Törvényszék Munkaügyi Kollégiuma által 10.M.71031/2020/4. szám alatt kiegészített - ítélete ellen az alperes 97. sorszám alatt benyújtott fellebbezése és a felperes által a másodfokú eljárásban 8. sorszámon benyújtott csatlakozó fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét nem fellebbezett részében nem érinti, fellebbezett részében részben megváltoztatja, a felperesnek gondozás címén járó összeget 189.940 (száznolcvankilencezer-kilencszáznegyven) forintra, a 2015. szeptember 8. napjától 2016. szeptember 8. napjáig terjedő időre háztartási kisegítő címén járó összeget 240.000 (kettőszáznegyvenezer) forintra felemeli, ezt meghaladó részben elutasítja, egyebekben helybenhagyja.

A másodfokú eljárással felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

A le nem rótt 104.392 (száznégyezer-háromszázkilencvenkettő) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ítélete és az alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperest a felperes 2015. szeptember 8-án elszenvedett balesetéből eredő károkért 100%-os mértékű kártérítési felelősség terheli. Emiatt kötelezte az alperest gondozás címén 2015. szeptember 8-tól 2016. szeptember 9-ig terjedő időre 124.971 forint, háztartási kisegítő címén 2015. szeptember 8-tól 2016. szeptember 8-ig terjedő időre 180.000 forint, és ezen a jogcímen 2016. szeptember 9-től havonta előre, időbeli korlátozás nélkül 15.000 forint járadék, gyermek gondozási-szállítási költség címén 180.000 forint, gyógyszer többletköltség címén 19.500 forint, gépkocsiberlet többletköltség címén 58.385 forint, kísérő költsége címén 80.000 forint, sérelemdíj címén 1.000.000 forint és ezen összegek után járó késedelmi kamatok megfizetésére a felperes javára, míg az ezt meghaladó kereseti kérelmeket elutasította. Kötelezte az alperest 100.000 forint perköltség és 500.000 forint szakértői költség

megfizetésére és akként rendelkezett, hogy az ezt meghaladó **168.984** forint szakértői költséget és a 110.000 forint eljárási illetéket az állam viseli.

- [2] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2015. március 19-i hatállyal kinevezést kapott az alperestől szakács munkakörre heti 40 órás munkaidőben a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) alapján. A felperes 2015. szeptember 8. napján munkavégzés közben **város** alatti telephelyen balesetet szenvedett, melyet az alperes egyrészt bejegyzett a munkabaleseti nyilvántartásába, illetőleg arról jegyzőkönyvet is felvett. Ez utóbbi szerint a felperes az ételmintás üvegek szállítása során az alagsori helyiségbe vezető lépcsőn haladt, amikor a lépcső csúszásmentesítését biztosító PVC lépcsőfok rátét az elengedett ragasztás miatt kicsúszott a lába alól, így egyensúlyát veszítve több lépcsőfokot lejjebb csúszott. Az esés során hátát, bal karját és bal térdét ütötte meg. A felperest az Országos Mentőszolgálat a Péterffy Sándor utcai baleseti központba szállította, ahol megállapításra került, hogy a bal csukló mozgása teljes, duzzanat nincs, ujjmozgások megtartottak, a bal térd mozgása teljes, térdízületben folyadékgyülem nincs, szalagok stabilak. A Magyar Államkincstár Budapest és Pest Megyei Igazgatósága 2015. december 3-án meghozott határozatával a balesetet üzemi balesetnek ismerte el és a baleset egészségkárosító következményeként a bal térd, bal csukló sérülését rögzítette.
- [3] A felperes 2011-től élettársi kapcsolatban élt **J.E.**vel és 2016. októberében kötöttek házasságot. A férj 2013. márciusában stroke-ot kapott és 81%-os egészségkárosodás alapján leszázalékolták. A felperes korábbi kapcsolatából két gyermeke származott, fia - helyesen - **gyermek születési ideje**-én, lánya **gyermek születési ideje**-én született, aki féloldali bénultságban és pszichés károsodásban szenved. A felperes és családja a baleset időpontjában a **város** egy ... emeleti, 58 négyzetméteres önkormányzati bérlakásban élt. Innen 2016. decemberében költöztek el a **város** szám alatti ... emeleti, 73 négyzetméteres önkormányzati bérlakásba. A felperes fia 2017. májusában, a 18. életévét betöltve, elköltözött a közös háztartásból.
- [4] A felperest a foglalkozás egészségügyi szolgálat 2015. október 4-én szakács munkakör betöltésére ideiglenes alkalmatlannak minősítette, majd a munkakör ellátására alkalmatlanná vált. Jogviszonya az alperesnél 2018. október 12-én szűnt meg. A felperes a balesetet követő naptól először **L.G.**től, majd 2016. február 4-től március 6. napjáig az **Kft.**-től gépkocsit bérelt, 2017. március 7-én pedig gépkocsit vásárolt.
- [5] Az elsőfokú bíróság a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft-től és a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézetétől beszerzett orvosszakértői vélemények és azok kiegészítései, illetve a tanúvallomások alapján túlnyomórészt alaposnak találta a felperes keresetét, figyelemmel a Kjt. 2. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó a munka törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 166. § és 16... §. és 9. § alapján alkalmazandó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (2) bekezdés, 2:43. §, valamint 2:52. § alapján.
- [6] Mindenekelőtt rámutatott, hogy a balesettel érintett helyen az alperes utasítására végzett munkát a felperes és az alperes érdekében szállította az ételmintás üvegcséket. Szakácsként nem először végezte ezt a munkát, amellyel az alperes munkavállalói tisztában voltak és a gyakorlatot senki nem kifogásolta. Figyelemmel arra, hogy az alperes olyan tény, körülményt nem adott elő, amely a kártérítési felelősség alóli mentesülését eredményezte volna és a felperes nem hatott vétkesen közre

a baleset bekövetkeztében, így megállapította, hogy az alperes a balesettel okozati összefüggésben bekövetkezett károkért teljes felelősséggel tartozik.

- [7] A tanúvallomások és a megítélése szerint egymást erősítő orvosszakértői vélemények alapján azt állapította meg, hogy a felperes a balesettel okozati összefüggésben gondozásra szorult 2015. szeptember 8. napjától október 8. napjáig napi 3 órában, majd ezt követően 2016. szeptember 9. napjáig napi 1 órában. Az 1 órára számított díj meghatározásának alapjául a minimálbér összegét vette figyelembe, azonban nem a felperes által kért bruttó, hanem az alperes által hivatkozott nettó összegben.
- [8] A háztartási kisegítő címén előterjesztett járadékigény jogalapját megalapozottnak ítélte, mivel a szakértői vélemények alátámasztották a felperes azon előadását, hogy a balesettel összefüggésben a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkákat már nem tudja végezni, és az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó testvérének, illetve régi barátja segítségére szorult, és a kialakult állapot folytán ez jelenleg is indokolt. Érvelése szerint ezt támasztja alá a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda szakvéleménye - de a Semmelweis Egyetem ellenőrző szakvéleménye is - mivel megállapításra került, hogy a balesettel okozati összefüggésben a felperes életvitele elnehezült, részben mozgásszervi, részben pszichés megbetegedése miatt. Indokolása értelmében a mozgásszervi megbetegedésből következően életszerű és bizonyított, hogy a felperes a jövőben is segítségre szorul a nehéz és közepesen nehéz háztartási munkákban, különösen a fennálló fájdalomszindrómája miatt. Az összecszerűség kapcsán azonban nem osztotta a felperesnek azt az álláspontját, hogy ezek a munkálatok olyan sűrűséggel jelentkeznek, amelyek a havi 20.000 forint ellenértékkel meghatározható munkamennyiséget jelölik. Hangsúlyozta, hogy a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkák köztudomásúan nem naponta, akár nem is heti rendszerességgel jelentkeznek, hanem havonta néhány alkalommal, ezért a járadék összegét mérlegeléssel havi 15.000 forintban állapította meg. E körben figyelemmel volt arra, hogy a felperes az adott időszakban mely bérleményben lakott, azt hányan lakták és használták, illetőleg, hogy a nagyobb súlyok cipelésében, azaz a nagy bevásárlásban korlátozott a felperes.
- [9] A gyermek gondozási-szállítási költségek címén havi 15.000 forint összegben előterjesztett kereseti kérelmet megalapozottnak találta a tanúvallomások és orvosszakértői vélemények alapján. Figyelembe vette, hogy a felperes kisebbik gyermeke pszichés megbetegedésben szenved, rendszeres támogatásra, illetve a közlekedés-szállítás során kíséretre szorul, és férje megbetegedése miatt ebben a felperesnek idegen segítségét kellett igénybe vennie. Az orvosszakértői véleményekből megállapította, hogy a balesettel okozati összefüggésben a felperes 1 évi időtartamban volt keresőképtelen és ezt az időszakot tekintette olyannak, amely alatt a felperes korlátozottsága fennállt a gyermek körüli teendők ellátásában. A felperes a tanúvallomásokkal bizonyította, hogy gyermekét helyette más vitte az iskolába, így a keresetben ezen a jogcímen megjelölt összecszerűséget életszerűnek és megalapozottnak ítélte.
- [10]találta a felperes gyógyszer-többletköltség címén előterjesztett kereseti kérelmét is, mivel a szakértői vélemények és a tanúvallomások alátámasztották, hogy a felperes gyógyszereket szed, az összecszerűséget pedig a Béver listával a felperes bizonyítani tudta.
- [11] A gépkocsibérlet címén előterjesztett igényt 2016. február 3. napjáig találta megalapozottnak, a lakás és valamely egészségügyi intézmény között a perbeli balesettel okozati összefüggésben felmerült egészségügyi kezelés igénybevétele céljából 32 alkalommal gépkocsival megtett utazás esetében. Elfogadta, hogy a felperesnek gyermekei helyzetét és férje igényeit is szem előtt tartva

kellett a mindennapjait megszerveznie és nem kellett a köztudomásúan hátrányosabb, az OEP által finanszírozott betegszállítást választania azért, hogy az alperest mentesítse a kártérítés megfizetése alól. 2016. február 3. napját követően az ezen a jogcímen előterjesztett igényt elutasította, mivel - a szakvélemények értelmében - olyan mértékű korlátozottsága nem állt fenn a felperesnek a tömegközlekedés igénybevételében, ami a gépkocsi használatot indokolta volna.

- [12] A kísérő költsége címén előterjesztett kereseti kérelmet a 2015. szeptember 8-tól 2016. január 8-ig terjedő időre tartotta megalapozottnak a szakvéleményekben rögzített, kísérő igénybevételére vonatkozó rászorultság alapján. Ezt meghaladó időre úgy ítélte meg, hogy a felperes kényelmi szempontok alapján választotta a tartós gépkocsi bérletet, illetve vásárolt gépkocsit saját elhatározásból, így ezek a többletkiadások a balesettől függetlenül jelentkeztek. Nem következett be ugyanis olyan állapotrosszabbodás, ami tartósan alkalmatlanná tette volna a tömegközlekedési eszköz igénybevételére.
- [13] A sérelemdíj címén előterjesztett kereseti kérelem jogalapját megalapozottnak ítélte a balesettel okozati összefüggésben bekövetkezett személyiségi jogok sérelme okán. Értékelte egyrészt, hogy a felperesnél a balesettel okozati összefüggésben 10% körüli egészségkárosodás növekedés következett be a megelőző állapothoz képest, továbbá, hogy a pszichés megbetegedése poszttraumás stresszszavarból ered, ami a baleset miatt alakult ki, illetőleg a baleset a meglévő betegségeiben átmeneti időre állapotrosszabbító hatással bírt és rendszeres gyógykezelésre szorult. Mindezek az egészséghöz való jog sérelmét jelentették. Megállapította továbbá, hogy a felperesnek a munkához való joga is sérült, mivel a szakács munkakör betöltésére a perbeli balesettel okozati összefüggésben kialakult állapota folytán vált alkalmatlanná, ezáltal a munka világából kiesett, munkaviszonya megszüntetésre került és a társadalmi biztosítás keretében ellátásra szorul.
- [14] Mindezeket túl megállapította, hogy a felperesnek a társadalmi életben való részvételhez fűződő joga is sérült, mozgásszervi és pszichés megbetegedései miatt élete beszűkültebb lett, életvitele megváltozott. Itt értékelte azt is, hogy a felperes korábban aktív családfenntartó volt, a balesettel okozati összefüggésben kialakult állapota miatt mások segítségére szorul, kiszolgáltatottabbá vált, így szükségképpen önértékelése sérült. Mindezen körülményeket mérlegelve a károsodás kompenzálására 1.000.000 forintot talált alkalmasnak az ítélelhozatali piaci és árviszonyok alapján és az ezt meghaladó kereseti, valamint a kamatfizetésre irányuló kérelmet elutasította.
- [15] Az Mt. 167. § (3) bekezdése alapján nem találta megalapozottnak az alperes kártérítés alóli részbeni mentesítésére irányuló kérelmét, az alperest terhelő bizonyítási kötelezettség teljesítésének hiányában. Hangsúlyozta, hogy az alperes kizárólag a jogsértés csekély súlyára hivatkozott és nem határozta meg pontosan a mentesítéssel érintett „részt”. Rámutatott, hogy perbeli balesettel összefüggésben a felperes egészségkárosodása azt eredményezte, hogy a munka világából kikerült, tanult szakmája szerinti munkavégzésre alkalmatlanná vált, így a jogsértés csekély súlyúnak semmiképp nem tekinthető.
- [16] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. §-a alapján kötelezte a túlnyomórészt pervesztes alperest a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján számított perköltség megfizetésére. A pervesztes rész arányában kötelezte az alperest a perrel felmerült szakértői költség megfizetésére és ezt meghaladó szakértői díj, illetve a le nem rótt eljárási illeték kapcsán a felperes munkavállalói költségkedvezményre, míg az alperes személyes illetékmentességre való jogosultsága miatt azok állam általi viseléséről rendelkezett a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet alapján.

Az alperes fellebbezése

- [17] Az alperes fellebbezése kizárólag a háztartási kisegítő címén megítélt, 2016. szeptember 9. napjától havonta előre, időbeli korlátozás nélkül megítélt járadékot érintette, e körben kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és ezen járadékigény elutasítását.
- [18] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság helytelenül értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, melynek egy része a felperes baráti-rokoni körétől származott, így azok elfogultnak tekinthető szubjektív adatok, másrészt a beszerzett szakértői vélemények mérlegeléséből helytelen következtetést vont le. Hangsúlyozta, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során kifogásolta a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft. szakvéleményét, mert álláspontja szerint a 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 16/A. § (1) bekezdésének a) és e) pontjában foglalt feltételek nem teljesültek. Ezt az érvelést elfogadva hozzájárult új orvosszakértő kirendeléséhez, az így beszerzett - a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézete és a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft. által elkészített - szakértői vélemények azonban eltérőek a háztartási munkákból kizártság tekintetében. E körben a **orvosszakértő** Iroda orvosszakértői véleménykiegészítés szerint igen csekély eltérés észlelhető a két szakértői vélemény között, amiket a felperes jelentősen felnagyítva mutat be. Álláspontja szerint amennyiben a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda szakértői megalapozottnak ítélték volna a folyamatos, azóta is fennálló korlátozottságot, az a szakvéleményben feltüntetésre került volna. Hangsúlyozta, hogy a SOTE szakértői vizsgálatán a felperes 2018. május 3-án jelent meg, fél évvel később a korábbi szakértői vizsgálatához képest, és ekkor a vizsgálatot végző igazságügyi szakorvos azt állapította meg, hogy a felperes a 12 hónapos táppénz ideje alatt korlátozott volt a közepes nehéz és nehéz háztartási munka tekintetében. Ezen időrendet követve megállapítható, hogy nincs arra utaló független adat, hogy a felperesnek az előre meg nem határozható, időbeli korlátozás nélküli járadékigény megalapozott lenne.
- [19] Rámutatott továbbá, hogy az elsőfokú bíróság iratellenesen tette azt a megállapítást, hogy a felperesnél poszttraumás stresszszavar alakult ki, ugyanis ennek ellenkezőjét rögzíti a 2019. február 27-én és a 2019. május 29-én kelt szakértői vélemény. Ezek értelmében a felperesnél maradandó pszichés egészségkárosodásként nem volt értékelhető a korábbi állapota, mivel tünetei, panaszai enyhültek és rendszeres további pszichiátriai ellátás, gyógyszeres terápia esetén panaszai további javulása várható, amit a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda alap szakértői véleménye is tartalmazott. Hangsúlyozta, hogy a felperes egyébként sem tett meg minden tőle elvárhatót annak érdekében, hogy egészségkárosodása javuljon, pszichiátriai szakrendelésen mindösszesen kétszer járt, ezek a körülmények azonban nem róhatók a munkáltató terhére. Mindezeket túl megjegyezte, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői kirendelés során a sérelemdíj címén előterjesztett igény elbírálása miatt kérte az életmód, életvitel elnehezültségének százalékos megállapítását, mindez azonban a háztartási kisegítő címén előterjesztett igény elbírálásának indokául nem szolgálhat.

A felperes csatlakozó fellebbezése

- [20] A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását kérte a gondozás, a háztartási kisegítő költsége és sérelemdíj tekintetében. Ezeken a jogcímenek a kereseti kérelemben megjelöltek szerinti összegben, valamint a másodfokú perkoltségben való marasztalását kérte az alperesnek.

- [21] A gondozás költségét illetően azért találta az elsőfokú ítéletet megalapozatlannak, mert ugyan a tanúvallomások és az orvosszakértői véleményeket helyesen értékelte az elsőfokú bíróság a gondozás időtartamának indokoltsága körében, azonban ennek ellenértékeként nem a nettó minimálbért kell figyelembe venni. Az általánosan elfogadott bírói gyakorlatra hivatkozva előadta, hogy a gondozás költsége a mindenkor bruttó minimálbérhez igazodik, és a felperes ezt az összeget fizette volna ki külső szolgáltatónak, amennyiben nem közeli hozzátartozói gondozták volna.
- [22] A háztartási kisegítő költsége kapcsán hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői vélemények alapján helyesen állapította meg, hogy a közepesen nehéz háztartási munkákat nem tudja végezni, jelenleg is segítségre szorul e munkák körében, és mindezt a tanúvallomások is megerősítették. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság ennek ellentételezését alacsony összegben állapította meg, a keresetben kért havi 20.000 forint nem tekinthető eltúlzottnak a mai piaci viszonyok között.
- [23] Kifogásolta továbbá, hogy az ítélelhozatali értékviszonyok alapján megállapított 1.000.000 forint sérelemdíj nem áll arányban az őt ért sérelmekkel. Hangsúlyozta, hogy a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft. által adott szakvélemény szerint poszttraumás stresszavara alakult ki, amely 10 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást eredményez, illetőleg életvitele közepes fokban beszűkült, ennek mértéke is mintegy 20 %-ra tehető becsléssel. Korábbi megbetegedéseire is állapotrosszabbító hatással bírt a baleset, és rendszeres gyógyszeres kezelésre szorul. Az egészséghez való joga mellett a munkához és társadalmi életben való részvételhez fűződő jogai is sérültek, hiszen munkáját hosszú ideig nem tudta ellátni és keresőképtelen állományban volt, majd a balesetből eredő egészségkárosodása miatt munkaviszonya megszüntetésre került, jövőképe kilátástalan, személyisége, valamint saját és családjának életvitele is megváltozott. Mindezek kellő súllyal való értékelése a keresetben megjelölt 2.000.000 forint és kamatai összegű sérelemdíjat megalapoznak, az nem tekinthető eltúlzottnak.
- [24] Az alperesi fellebbezésre tett észrevételeiben hangsúlyozta, hogy a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft. a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézetének szakvéleményének ismeretében is fenntartotta azon megállapítását, hogy a nagy háztartás mindennapi vitele, nagytakarítás, jelentős cipekedéssel járó munkák, létra használata tekintetében továbbra is korlátozott. E kérdéskörben további szakértői vélemény nem készült, így az alperesi álláspont megalapozatlan. Hangsúlyozta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében rámutatott, hogy a két szakértői vélemény egymást erősíti, kiegészíti, ahogy ezt a megállapítást tartalmazza a Berky-féle kiegészítő szakvélemény is. Abban pedig egybehangzóak a szakvélemények, hogy a perbeli balesettel oki összefüggésben a háztartási munkák végzésében korlátozottá vált a közepesen nehéz és nehéz munkák vonatkozásában. Ezen korlátozottságát a balesetből eredő mozgásszervi megbetegedése okozza, így a háztartási kisegítő szempontjából irreleváns a pszichés megbetegedése, amennyiben pszichés állapota javulna, az említett munkákban való korlátozottságán ez sem változtatna. Mindezekre figyelemmel az alperes fellebbezésében a poszttraumás stresszavarra vonatkozó okfejtés irreleváns és alaptalan, de megjegyezte, hogy családi körülményei nem teszik lehetővé, hogy pszichiátriai osztályra feküdjön be és rendszeresen kezelésre járjon. Hangsúlyozta, hogy a mozgásszervi megbetegedését és a balesetből eredő egészségkárosodását mindkét szakértői vélemény egyöntetűen megállapította, és állapotában javulás nem, csak rosszabbodás várható, így ez is a járadékigény megalapozottságát támasztja alá.

A másodfokú bíróság döntése és annak indokai

- [25] Az alperes fellebbezése alapos, a felperes fellebbezése részben alapos.
- [26] A másodfokú bíróság a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés korlátai között vizsgálta felül az elsőfokú ítéletet, a fellebbezésekkel nem támadott rendelkezéseit nem érintette és az elsőfokú bíróság által helyesen feltárt tényállásból a bizonyítékok eltérő értékelésével részben eltérő jogi következtetésekre jutott, amely az érdemi döntésre is kihatott.
- [27] A felperes fellebbezése a gondozási költség körében a testvér, illetve a családi barát által végzett tevékenység idejét nem, csak annak ellenértékét érintette. Elfogadta ugyanakkor az elsőfokú ítéletnek azon megállapítását, hogy a baleset bekövetkeztétől 1 hónap időtartamban napi 3 órában, majd ezt követően további 11 hónapig napi 1 órában szorult gondozásra.

A kártérítés mértékéről és módjáról az Mt. 169-177. §-ai rendelkeznek, a 177. § rögzíti, hogy a kár megtérítésére egyebekben a Ptk. 6:518-534. §-a szabályait kell alkalmazni. A gondozás költsége a Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pontja szerinti, a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöbölése szükséges költségnek minősül. Ebből következően a mértékének megállapításakor - az elsőfokú ítéletben rögzített minimálbérrel szemben - a gondozás, mint piaci szolgáltatás igénybevétele esetén fizetendő díj összegéből kell kiindulni. Az óradíj összegének meghatározásánál a következőes bírói gyakorlat (Kúria Pfv.III.21.697/2019/6.) szerint az erre szakosodott intézmények díjának 75 %-a figyelembe vehető. A felperes is hivatkozott igénye megalapozottságának alátámasztásául a **Intézmény** 2007. október 01-jétől érvényes áaira és azt csatolta az 51.M.562/2017/53. sz. beadvány 1. sz. mellékleteként. E szerint a céges keretek között végzett, költséget is magába foglaló szolgáltatás díja 1.100 forint/óra, illetve 2.320 forint/3 óra. Ennek 75 %-a 1 óra gondozás esetén 825 forint, 3 óra gondozás esetében 1.740 forint. Ehhez képest a felperes kereseti kérelmét a minimálbér alapján kiszámított órabérhez igazította (2015-ben a 105.000 forint havi minimálbérrel számolva a 30-as osztószámot alkalmazva - figyelemmel, hogy napi szinten jelentkezett a gondozási igény - 437 forint/óra, és 2016-ban a 111.000 forint minimálbérrel számolva 463 forint/óra). Mindezekből következően a felperes kereseti kérelme valóban nem eltúlzott a gondozás költsége kapcsán, és a kereseti kérelemhez kötöttség alapján az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az abban rögzített és fellebbezéssel nem támadott időszakra nézve a kereset szerinti összegben, 189.940 forintban marasztalta a másodfokú bíróság az alperest.

- [28] A háztartási kisegítő - szintén az Mt. 177. §-a alapján alkalmazandó Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pontjába tartozó - költségek körében a fellebbezések az összegszerűséget, illetve a jövőre nézve véghatáridő nélkül megítélt igény megalapozottságát is érintették. Annak eldöntése, hogy a felperes háztartási kisegítőre szorul-e a balesettel okozati összefüggésben, szakértői kérdésnek minősült, és a Pp. 177. § (1) bekezdése alapján szakértő kirendelése vált szükségessé. A felperes az elsőfokú bíróság kirendelését követően a **orvosszakértő** Orvosszakértői Iroda Kft. által előterjesztett szakértői véleményt - ahogy arra az alperes is hivatkozott a fellebbezésében - nem fogadta el az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 16/A. § (1) bekezdés a) és f) pontjára hivatkozással (24. sorszámu beadvány). Egyben csatolta mellékletként az Igazságügyi Minisztérium igazságügyi szakértői névjegyzékéből dr. **B.Zs.** szakértő adatlapját, amelyen szakterületként aneszteziológia és intenzív terápia, valamint egészségbiztosítás került feltüntetésre.
- [29] A felperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezés értelmében, ha a szakkérdés sérülések gyógytartamának, keletkezési módjának megállapítására, illetve kártérítési eljárásban sérülés megítélésére irányul, igazságügyi orvostani szakértői vizsgálatot kell végezni.

Az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006. (II. 27.) IM rendelet 2. számú mellékletének 17. pontja értelmében az igazságügyi orvostan szakterület képesítési feltétele az általános orvos és igazságügyi orvostan szakvizsga.

- [30] Mindezek alapján a másodfokú bíróság megállapította, helyesen hivatkozott a felperes arra az elsőfokú eljárás során, hogy a **orvosszakértő** Orvosszakértő Iroda Kft. szakértői kirendelése - a kártérítési eljárásban szükséges szakkérdések kapcsán a képesítés hiányában - nem felelt meg a jogszabályi követelményeknek, így ezen szakvéleményben tett megállapításokra az elsőfokú bíróság döntését nem alapozhatta volna.

Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság azt követően rendelte ki a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézetét orvosszakértői vélemény elkészítésére, hogy a felperes a perben kirendelt első szakértő kompetenciáját vitatva a szakvéleményben foglaltakat nem fogadta el, és az új szakértő kirendelését az alperes is támogatta. Az elsőfokú bíróság „ellenőrző szakvélemény” elkészítésére hívta fel a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézetét, azonban a Pp. nem ismeri az ún. „ellenőrző szakértő” fogalmát, az új kirendelés a Pp. 182. § (3) bekezdése alapján már szakértő kirendelésének felel meg. Mindezek okán a perbeli szakkérdések eldöntésének alapjául kizárólag a szakértői kompetenciával bíró, a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézete által elkészített szakértői vélemény szolgálhatott. Ezen szakvélemény értelmében a felperes a háztartási munkák tekintetében a közepesen nehéz és nehéz fizikai munkák esetében a 12 hónapos táppénz ideje alatt volt korlátozott, és igényelt segítséget az említett munkák elvégzéséhez. Ezt meghaladó időtartamra és a jövőre nézve azonban orvosszakmai szempontból már nem támasztható alá a felperes háztartási kisegítő iránti igénye, és értelemszerűen ennek ellenértékére sem jogosult.

Erre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben nem találta megalapozottnak a felperes ezen jogcímen a 12 hónapot meghaladó, időbeli korlátozás nélküli időre előterjesztett igényét a balesettel összefüggésben felmerült kárként.

- [31] A háztartási kisegítők költségeinek összecszerúsége körében azonban megalapozott volt a felperes fellebbezése. A felperes 2015. szeptember 8-án elszenvedett sérülései (a bal könyökízület zúzódása, bal térdízület rándulása és az ágyéki gerinc zúzódása) alapján diffúz gerincfájdalom és mindkét alsó végtagba kisugárzó érzészavar alakult ki a felperesnél, és orvosszakértőileg alátámasztott, hogy a háztartási munkák tekintetében segítségre szorult a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkák tekintetében. A felperes balesetből eredő megbetegedései folytán a korlátozottság időtartama alatt ezekben a háztartási munkákban testvére, **F.L.** és barátja, **D.A.** segítségére szorult, a felperes személyes előadását az említett személyek tanúvallomása alátámasztotta. Az alperes nem vitatta, hogy a balesetet megelőzően a háztartási munkákat a felperes egyedül végezte, hiszen férje ágyhoz kötött, súlyos betegsége miatt ebben nem tudta semmilyen módon tehermentesíteni, gyermekei pedig kiskorúak voltak.

- [32] Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, mindennapos élettapasztalat, hogy egy négyfős család esetén a bevásárlás, takarítás heti szinten felmerül, akár több alkalommal, ágyban fekvő betegre különös figyelemmel, a nagytakarítás pedig évente több alkalommal. A figyelembe vehető 12 hónap időtartamban a felperes ugyan a kisebb alapterületű XIII. kerületi lakásban lakott, de a háztartási munkák felmerülésének indokoltságát és gyakoriságát ez a körülmény nem érintette.

Az összecszerúség meghatározásául a munkáltató egészségkárosodásért fennálló kártérítési felelőssége összecszerúségének egyes kérdéseiről szóló 3/2018. (IX. 17.) KMK vélemény

értelmében önmagában a szívességből megvalósuló hozzátartozói, rokonai segítség nem eredményezheti a károkozó mentesülését. Az ily módon végzett munka bizonyított értékét meg kell téríteni, a hozzátartozók nem kötelesek ellenérték nélkül végzett munkára a károkozó kártérítési kötelezettségének mérséklése céljából. Ez alapján a kártérítési összegről az eset összes körülményeinek, sajátosságainak figyelembevételével kell mérlegelés útján döntenie a bíróságoknak, és a felperes havi 20.000 forint összegű háztartási kisegítő iránti igénye nem minősül eltúlzottnak. **D.A.** és **F.L.** egyébként ezen a jogcímen igényelt költség felmerülését tanúvallomásukkal igazolták (51.M.562/2017/43. sz. jkv. 8. o. és 13. o.). Kiemelendő továbbá, hogy egyébként sem sorolta fel a szakértői vélemény a közepesen nehéz és nehéz háztartási munkák körét, ez meghaladja a szakértői vélemény kereteit. A bíróságnak kell figyelemmel lennie arra, hogy az egészséges ember esetében könnyűnek ítélt háztartási munkák éppen a károsult sérülése folytán válhatnak közepesen nehéz vagy nehéz háztartási munkává, ezért önmagában a takarítás, mosogatás nehézségi foka nem, csak a felperes balesetből eredő megbetegedéseivel együtt értékelhető.

- [33] A másodfokú bíróság a sérelemdíj tárgyában nem találta alaposnak a felperes fellebbezését. Az Mt. 9. § (1) bekezdése értelmében a munkavállaló személyiségi jogainak megsértése esetén a Ptk. 2:42-54. §-a, illetve a 2:52. § (2), (3) bekezdése, illetve a 2:53. §-a alkalmazandó. A sérelemdíj az emberi személyiség értékminősége változásának kompenzálására hivatott, és a Kúria az Mfv.10.237/2019/4. számú eseti döntésében arra mutatott rá, hogy abban az esetben állapítható meg, amennyiben a személyiséget jellemző helyzet a korábbihoz képest hátrányosan változik meg. Figyelembe kell venni a sérelemdíj összegének meghatározásakor, hogy a sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő kompenzációja, amely jellegét tekintve egy kárpótlás, egy elégtétel kíván lenni az elszenvedett nem vagyoni hátrányért.
- [34] A felperes egészsége sérelmével, ezen belül a poszttraumás stresszszavar kialakulására is hivatkozva, illetve a munkához való jogának sérelmével és a társadalmi életben való részvételhez fűződő jogának nehézségeivel és annak családjára is kiható következményeivel, akadályozottságával összefüggésben igényelte sérelemdíj megfizetését.
- [35] Az elsőfokú bíróság döntése meghozatala során értékelte a poszttraumás stresszszavar kialakulását annak ellenére, hogy a perben irányadó, a SOTE Igazságügyi és Biztosítás-orvostani Intézete 2019. május 29-én adott igazságügyi elmeorvoszakértői véleménye értelmében a felperesnél szakértői szempontból mindez kizárható, annak diagnosztikai kritériumai hiányában. A felperesnél kevert szorongásos és depressziós zavar tünetek miatt történt a gondozásba vétel 2016. február elejétől járóbeteg ellátás keretében, a baleset okozta egzisztenciális, valamint élethelyzeti nehézségek következtében kialakult reaktív feszültséggel és depressziós panaszokkal járó tünetek miatt. A szakértő azt is rögzítette, hogy rendszeres további pszichiátriai ellátás, gondozás, gyógyszeres terápia esetén a panaszok, tünetek további javulása várható.
- [36] Ugyanakkor az nem volt vitatható, hogy a felperes esetében az egészséghez való joga sérült, a perben figyelembe vehető szakértői vélemény és azok kiegészítései egyértelműen rögzítették a maradandó egészségkárosodást a gerincpanaszok tekintetében (8 %-os össz-szervezeti rész-egységkárosodás mértékében), és a felperes korábbi megbetegedéseire is állapotrosszabbító hatással bírt a baleset, továbbá mentális zavaraira indokolt a gyógyszeres kezelése. Helyesen mutatott rá arra is az elsőfokú bíróság, hogy a felperes munkához való joga sérült, mert a végzettségének megfelelő szakács munkakör betöltésére alkalmatlanná vált a perbeli baleset következtében, elhelyezkedése életkorára figyelemmel, illetve magasabb iskolai végzettsége hiányában nehezebb a továbbiakban, mindezek szükségszerűen kihatottak a felperes és családja életvitelére is, hátrányosan

megváltoztatva azt. Helytállóan értékelte az elsőfokú bíróság azt a sajátos helyzetet, hogy a felperes volt korábban a családfenntartó és reá hárult súlyosan beteg férje és fogyatékos kislányának ellátása is, amely az átlagostól mindenképp fokozott nehezítettséget jelent.

- [37] Mindezen körülményeket figyelembe véve a másodfokú bíróság a poszttraumás stresszzavar kialakulásának hiányában is az egészséghöz, a munkához való jog és a társadalmi életben való részvételhez fűződő jog sérelme alapján a felperes életvitelében bekövetkezett hátrányokkal arányban állónak találta az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíj összegét, ezért annak megemelésére a felperesi fellebbezésben leírtak alapján sem látott lehetőséget.
- [38] Mindezek alapján a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett rendelkezéseit tekintve a sérelemdíjra vonatkozó részt helybenhagyta, a gondozási és háztartási kisegítőre vonatkozó rendelkezéseket a járadékok havi összege, és a jogosultság időtartama tekintetében részben megváltoztatta, egyebekben nem érintette.
- [39] Az elsőfokú bíróság döntésének részbeni megváltoztatása miatt a másodfokú bíróság nem találta szükségesnek módosítani az elsőfokú bíróság által megállapított perköltség összegét, mivel a felperes pernyertességének arányát lényegesen nem érintette a gondozási és háztartási kisegítő költségének felemelése, illetve a jövőre nézve a járadékra való jogosultság hiánya.
- [40] A járadék összegének módosulása az illetékfizetési kötelezettséget nem érintette, figyelemmel arra, hogy a felperes munkavállalói költségkedvezményre való jogosultsága, míg az alperes az Itv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti személyes illetékmentessége folytán az az állam terhén marad.

Záró rendelkezések

- [41] A másodfokú eljárásban részben vezetett eredményre a felperes fellebbezése, míg az alperesi fellebbezés mindösszesen egy jogcímet érintett (azt is részlegesen), a per kártérítésre irányult és az összegszerű megállapítás bírói mérlegeléstől függött, így a Pp. 81. § (1) és (2) bekezdése alapján a másodfokú bíróság akként határozott, hogy a felek maguk viseljék a másodfokú eljárással felmerült költségeiket.
- [42] A fellebbezési eljárásban az Itv. 46. § (1) bekezdése alapján számított 1.124.965 forint (1.000.000 forint + 60.000 forint + 64.964 forint) illetékalap után felmerült illeték a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén marad.
- [43] A felek tárgyalás tartását nem kérték, a másodfokú bíróság a fellebbezést a vészhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről szóló 2020. évi LV...I. törvény 143. § (3) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2021. január 26.

dr. Orosz Andrea s.k.
a tanács elnöke

dr. Szalai Beatrix s.k.
előadó bíró

dr. Laczó Adrienn Lilla s.k.
bíró